

Kľúčové posolstvá Európsky deň zvyšovania informovanosti o antibiotikách 2022:

Najnovšie údaje a súčasná situácia

- ECDC odhaduje, že v celej Európskej únii, na Islande a v Nórsku umiera každý rok na infekcie rezistentné voči antibiotikám viac ako 35 000 osôb, pričom toto odhadované číslo sa v posledných rokoch zvyšuje. Zdravotné zaťaženie vyplývajúce z infekcií rezistentných voči antibiotikám je porovnateľné so zaťažením vyplývajúcim z chrípky, tuberkulózy a HIV/AIDS spolu.
- V rokoch 2016 – 2020 v EÚ/EHP celkovo prevládal výrazne rastúci trend odhadovaného počtu infekcií a úmrtí, ktoré im možno pripísať, v prípade takmer všetkých kombinácií antibiotík a baktérií, ktoré sú voči nim rezistentné, aj keď v prvom roku pandémie COVID-19 došlo k malému poklesu od roku 2019 do roku 2020.
- Viac ako 70 % vplyvu infekcií rezistentných voči antibiotikám na zdravie súvisí priamo s infekciami spojenými so zdravotnou starostlivosťou. Ich minimalizácia by sa mohla dosiahnuť primeranými opatreniami na prevenciu a kontrolu infekcií, ako aj uvážlivým používaním antimikrobiálnych látok v zdravotníckych zariadeniach.
- Najväčšiu záťaž ochoreniami spôsobila baktéria *Escherichia coli* rezistentná voči cefalosporínom tretej generácie, po nej nasledovala baktéria *Staphylococcus aureus* rezistentná voči meticilínu (MRSA) a baktéria *Klebsiella pneumoniae* rezistentná voči cefalosporínom tretej generácie.
- Najväčší vplyv na zdravie má rezistencia voči antibiotikám používaným ako posledná línia liečby bakteriálnych infekcií, napríklad voči karbapenémom. Počet úmrtí na infekcie spôsobené baktériami rezistentnými voči karbapenémom sa v rokoch 2016 až 2020 zvýšil. V prípade druhov *Klebsiella pneumoniae* a *Acinetobacter* rezistentných voči karbapenémom, ktoré sú často príčinou infekcií spojených so zdravotnou starostlivosťou, sa počet pripísateľných úmrtí v rokoch 2016 až 2020 zvýšil približne o 50 %.
- V rokoch 2016 – 2020 najväčšie zvýšenie počtu prípadov a podielu antimikrobiálnej rezistencie na druh *Acinetobacter* vykázali krajiny, ktoré mali vysoký podiel antimikrobiálnej rezistencie na hlásených prípadoch infekcií druhom *Acinetobacter* už pred rokom 2020.
- Baktérie druhu *Acinetobacter* sú v oblasti zdravotnej starostlivosti obzvlášť problematické, pretože môžu dlhý čas pretrvávajúť v prostredí zdravotníckych zariadení, a ak sa už raz tam dostanú, je obzvlášť ťažké ich odstrániť.
- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) v roku 2018 odhadla, že infekcie spôsobené baktériami rezistentnými voči antibiotikám stoja zdravotnícke systémy krajín EÚ/EHP každý rok 1,1 miliardy EUR.

- Existuje jasná priama úmernosť medzi frekvenciou používania antibiotík v populácii (napr. v primárnej zdravotnej starostlivosti) a zodpovedajúcou úrovňou antimikrobiálnej rezistencie u baktérií zodpovedných za infekcie v tej istej populácii. Inými slovami, čím viac antibiotík sa v krajine spotrebuje, tým väčší je podiel rezistencie.
- Okrem existuje nepriama úmernosť medzi zavádzaním a dodržiavaním opatrení prevencie a kontroly infekcií a antimikrobiálnou rezistenciou, najmä v nemocniciach a iných zdravotníckych zariadeniach. Z toho vyplýva, že čím väčšia pozornosť sa v krajine venuje prevencii a kontrole infekcií, tým nižší bude podiel rezistencie.
- V rokoch 2012 – 2021 bol v EÚ/EHP zaznamenaný štatisticky významný pokles spotreby antibiotík v komunitnej starostlivosti (v zariadeniach primárnej zdravotnej starostlivosti), ako aj v nemocniciach. Štatisticky významné stúpajúce trendy boli zaznamenané len v jednej krajine (Bulharsko).
- Je možné, že na spotrebu antibiotík v komunitnej starostlivosti v EÚ/EHP od roku 2020 mali vplyv faktory súvisiace s pandémiou COVID-19 (napr. zmeny v prenose chorôb, v správaní pri vyhľadávaní zdravotnej starostlivosti, v postupoch predpisovania a nižší výskyt infekcií dýchacích ciest, ktoré nesúviseli COVID-19, pripisovaný opatreniam na zmiernenie šírenia ochorenia). V rokoch 2020 a 2021 sa však zrýchlil nárast pomeru širokospektrálnych a úzkospektrálnych antibiotík používaných v komunitnom sektore.
- Hoci v nemocničnom sektore v rokoch 2020 a 2021 bezprecedentne klesla priemerná spotreba v EÚ/EHP, došlo k veľkému nárastu spotreby širokospektrálnych antibiotík a antibiotík poslednej línie.
- Antimikrobiálna rezistencia (AMR) zostáva v krajinách EÚ/EHP aj naďalej závažnou výzvou a musíme sa naďalej snažiť o ďalšie zníženie zbytočného používania antibiotík a zlepšenie postupov prevencie a kontroly infekcií, aby sa AMR významne znížila.
- Hlásené podiely AMR sa v jednotlivých krajinách výrazne líšili v prípade niekoľkých kombinácií druhov baktérií a skupín antibiotík, pričom sa menili zo severu na juh a zo západu na východ. Vo všeobecnosti najnižšie podiely AMR hlásili krajiny na severe Európy a najvyššie hlásili krajiny na juhu a východe Európy.
- Napriek zvýšenej informovanosti o antimikrobiálnej rezistencii ako hrozbe pre verejné zdravie a dostupnosti usmernení k prevencii a kontrole infekcií založených na dôkazoch, uvážlivému používaniu antimikrobiálnych látok a primeraným mikrobiologickým kapacitám opatrenia v oblasti verejného zdravia na riešenie tohto problému zostávajú nedostatočné. Sú naliehavo potrebné dôraznejšie intervencie a opatrenia na riešenie antimikrobiálnej rezistencie, ktoré by mali významný pozitívny vplyv na zdravie populácie a budúce výdavky na zdravotnú starostlivosť v EÚ/EHP.